

Вегетаційний період та його тривалість у овочевих культур, зокрема і в буряка столового, є генетично обумовленою ознакою. У сортів буряка столового вегетаційний період може бути різний, що пов'язано із впливом багатьох факторів: екотип сорту, група стиглості та ін. Він в значній мірі визначає придатність того чи іншого сорту до умов вирощування в конкретній ґрунтово-кліматичній зоні. Слід також відмітити, що збільшення або зменшення тривалості вегетаційного періоду продовжує чи скорочує період фотосинтетичної активності рослин, яка буде залежати від вологи, елементів живлення, та інших факторів що впливають на формування показників продуктивності посіву.

Метою дослідження було вивчення впливу сорту на ріст і розвиток рослин буряка столового за органічного вирощування в умовах Правобережного Лісостепу України.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводились на дослідному полі Навчально-виробничого центру «Поділля» Подільського державного аграрно-технічного університету впродовж 2014-2016 років. Розмір посівної ділянки становить 20 м², облікової – 15 м², повторність досліду – чотирикратна. Ґрунт дослідного поля – чорнозем типовий малогумусний, середньосуглинковий на лесовидних суглинках. Вміст гумусу (за Тюрнімом) в шарі ґрунту 0-3 см становить 3,4-4,1%. Вміст сполук азоту, що легко гідролізуються (за Корнфілдом) становить 100-142 мг/кг, рухомого фосфору (за Чіріковим) 130-170 мг/кг і обмінного калію (за Чіріковим) – 140-178 мг/кг ґрунту.

Досліджували сорти Гопак (Україна), Бейбібіт (Німеччина), Гарольд (США), Бікорес (Нідерланди), Акела (Німеччина) та сорт Кестрел (Франція). Контролем слугував сорт Бордо харківський (Україна).

На основі проведення досліджень встановлено, що процеси росту і розвитку сортів буряків столових протягом вегетаційного періоду проходили неоднаково і спостерігалися певні відмінності у настанні основних фаз росту і розвитку.

Аналіз процесів росту і розвитку сортів буряків столових в дослідах свідчить, що масові сходи з'явилися 2-7 травня. Найраніше з'явлення сходів відмічена в сортів Гопак, Бордо харківський, Бейбібіт та Кестрел – 2-4 травня. Проміжне місце мали сорти Гарольд, Акела, в яких масові сходи відмічено 5-6 травня, лише у сорту Бікорес вони були 7 травня.

Дата настання другої пари справжніх листків була різною. Саме раніше сформувались дві пари справжніх листків у сорту Бордо харківський, Гопак та

Кестрел – 15-18 травня, а у сорту Бікорес (22-24 травня) що на 6-7 днів пізніше. Аналогічну закономірність нами відмічено і у фазу змикання рослин у рядках сорту Бордо харківський, Гопак та Кестрел – 2-8 червня та у сорту Бікорес – 11-14 червня, відповідно. Початок технічної стиглості спостерігався з 22 серпня до 12 вересня. Першим цієї фази росту і розвитку досягли рослини сорту Гарольд, Гопак та Кестрел – 22-28 серпня. Найпізніше фазу технічної стиглості відмічено 9-12 вересня у сорту Бікорес.

В результаті проведення досліджень тривалість періоду сівба-поодинокі сходи тривав від 9 до 12 діб. Проходження періоду сівба-поодинокі сходи було найпізніше у 2014 році за несприятливих погодних умов порівняно з іншими роками досліджень. Найшвидше сходи з'явилися у сортів Гопак, Бейбібіт, Кестрел – на 9 добу після сівби. Тривалість періоду поодинокі сходи-масові сходи в усіх сортів становив від 6 до 9 діб. Тоді, як настання другої пари справжніх листків найшвидше наставав у сортів Бордо харківський, Кестрел і становив 14 діб, Гопак та Акела – 15 діб, проміжне місце Бейбібіт і Гарольд – 16 діб, а сорт Бікорес – 17 діб.

Таким чином тривалість періоду змикання рядків-технічна стиглість настала в сорту Гарольд через 75 діб, тоді як у сорту Бікорес він становить 90 діб, що в порівнянні із контрольним варіантом (Бордо харківський) на 15 діб був продовженим. Незважаючи на це, ці сорти є середньостиглими. У середньому за роки досліджень технічна стиглість у них відмічена через 75-90 діб від змикання рядків.

Слід підкреслити, що в період сівба-сходи проявляється прямий зв'язок міжфазного періоду з температурою ґрунту. Підвищені температури прискорюють ріст і розвиток рослин, а тривала холодна погода сприяє їх продовженню. Наступні міжфазні періоди із підвищенням температури дещо скорочуються, тому загальний період від садіння до кінця вегетації буде продовженим в залежності від температури ґрунту. Така закономірність спостерігається і для усіх за стиглістю сортів.

Висновки. Таким чином, важливу роль в настанні фаз росту і розвитку рослин та тривалості вегетаційного періоду буряка столового займає температурний режим ґрунту, який визначає швидкість проростання насіння досліджуваних сортів а також запаси продуктивної вологи в ґрунті.

В результаті підбору перспективних сортів буряка столового виділено кращі для умов західного Лісостепу України за органічного вирощування, а саме сорти Гопак, Бордо харківський, Акела, та Кестрел.